

šenje: usitnila bi tablete i pomiješala ih s njegovim svakodnevnim misli-doručkom.

Nakon dva i pol mjeseca ponovo sam vidjela dotičnog pacijenta. Nekoliko tjedana prije našeg ponovnog susreta zaposlio se u cvjećarnici kao pomoćnik u pletenju vijenaca i taj ga je posao veselio. Čak je planirao u vrtu koji pripada vili njegovih roditelja uzgajati krizanteme te ih primijeniti za pletenje vijenaca koje bi ljudi za blagdan Svih svetih polagali na grobove, ili ih u adventsko vrijeme viješali na ulazna kućna vrata. Ohrabrila sam ga u njegovom naumu, registriujući s velikim olakšanjem da se bez ikakvih ograda posvetio poslu koji mu se sviđa. "Kako ste došli za pomoćnika u cvjećarnici?", upitala sam svog pacijenta. "Bio sam doveden ovamo". Tu vjeroispovijest mogli bismo prihvatiti takvom kakva jest. "Doveden na pravo mjesto?" Sjena je prešla preko njegova lica. "Samo kad se ne bih ogriješio..." Dakle, tu je opet bio strah. Ali moj pacijent nije više sjedio na 'propuhu'; lijekovi su njegove živčane stanice učvrstili. Sada je bio u stanju svoj strah ščepati duhovnim sredstvima. "Odakle vam to?" bila sam znatiželjna. "Čini mi se da je vodstvo prijeko potrebno upravo tada kad je netko zalutao. Na jednostavnom, ravnom putu ne treba čovjeku vodstvo". Ta ga je misao prosvjetlila. Tijekom našeg intenzivnog odvagivanja različitih gledišta počeo je izabirati sve "milostivije". Sve dok jednoga dana nije kod mene popio i čašu limunade!

Slijedeća dva i pol mjeseca objašnjavala sam pacijentu nužnost njegova redovnog uzimanja lijekova. On se dugo opirao, ali se u međuvremenu zaposlio kao suvozač u veleprodaji cvijeća i nije taj posao htio olako proigrati. Tako se naposljetku priklonio neizbježnomu, odlučan da će se ponovno domoći kvalitete življenja.

Čovjek je "raznolik unatoč svojoj jedinstvenosti" (Frankl) i tko to zaboravlja, taj ne poznaje čovjeka. Nažalost, moderna

psihologija sklona je, u svom strogom nastojanju da bude što znanstvenija, isključivanju duševno-duhovno-spiritualnog u čovjeku; dok su predvodnici sekti, iscjelitelji, egzorcisti i šarlatani svih vrsta skloni zanemarivanju organsko-psihološkog u čovjeku. Pa ipak se u gornjoj pripovijesti naslućuje utješno obećanje: ostat će ono što vrijedi, što je dostojno i pravedno. Sve što nije iskonsko i sukladno, poput floskula onog "govornika s turbanom na glavi", kad-tad će zahvaljujući čovjekovu razumu izaći iz svoje čahure i nestati u svom besmislu.

4. Stisnuta šaka (Nossrat Peseschkian):²⁸

Mulah je htio svojoj ženi donijeti oraha, jer mu je obećala pripremiti fesenan, jelo za koje su potrebni orasi. Sav radostan zbog svog omiljenog jela gurne Mulah ruku duboko u čup s orasima te zahvati punu puncatu šaku. Kad je pokušao ruku izvući iz čupa, nije mu to polazilo za rukom. Koliko god je potezao i naprezao se, čup nikako da mu oslobodi ruku. Počeo je stenjati, zapomagati i proklinjati, ali ništa mu nije pomoglo. Pa i kad je njegova žena uhvatila čup i pritisla ga svom svojom težinom, ništa nije pomoglo. Ruka je ostala zaglavljena u grlu čupa.

Nakon nekoliko uzaludnih pokušaja pozvali su u pomoć susjede. Svi su s velikim interesom pratili prizor koji se zbivao ispred njih. Zatim jedan od susjeda reče dvojnome Mulahu koji sveuvidlj jadikovaše: "Ja ću ti pomoći, samo ako ćeš učiniti sve ono što ću ti kazati." "Uz rukoljub ću učiniti sve što ćeš mi kazati, samo da me oslobodiš tog strašnog čupa." "Deder, gurni svoju ruku opet duboko u njega!" Mulah ga začudeno pogleda,

²⁸ Nossrat Peseschkian, Der Kaufmann und der Papagei (Trgovac i papaga), Frankfurt a. M. 1985, str. 58/59.

pitajući se zašto bi ruku trebao gurnuti opet duboko u ćup, kad je zapravo želi izvući iz njega. Ali je ipak uradio kako je obećao. Susjed je nastavio: "Otvori svoju šaku i ispusti sve orahe što ih držiš u njoj". Ta pomisao pobudi nevoljkost u Mulaha, jer on je upravo htio izvaditi orahe za svoje omiljeno jelo, a sada ih mora ostaviti na istom mjestu. Protiv svoje volje slijedio je uputama svog pomagača. Ovaj mu reče: "Stisni svoju ruku koliko najviše možeš i polako je izvlači iz ćupa". I gle, bez ikakvih poteškoća izvuče Mulah ruku iz ćupa. Ali to ne znači da je sada bio posve zadovoljan. "Moja ruka je slobodna, ali gdje su moji orasi?" Potom uzme susjed ćup, okrene ga i istrese iz njega onoliko orahe koliko je Mulahu trebalo za omiljeno jelo. Mulah ga s udivljenjem promatrao i mrmljao: "Pa ti si čarobnjak!"

Tom pričom varira prastara tema o paradoksalnosti sreće. Što jače čovjek poseže za srećom, to brže mu ona uzmiče. Ono što bi čovjek bezuvjetno htio imati, obično ne postiže. Ima ljudi koji polovicu života čeznu za ispunjenjem određene želje, a da im se ta želja nikada ne ispuni. Stvari ne podnose prisilu – to manje, što su dragocjenije. Ono najljepše, najdraže, najuzvišenije leži izvan svake moći i sile.

Te iste stvari daruju nam se u trenucima milosti. Sasvim neočekivano prikradaju se tihim koracima u našem životu i ozaruju ga sjajem. Izenada se u nemirnom srcu nastani slast i nagradi ga za svo njegovo gladovanje. Val unutarnje naklonjenosti ljulja se prema nekome koji ga sasvim nezasluzeno prima. Sve što se ne može dokučiti, naručiti ili učiniti, to je naprosto tu i prikrada se u praznu, otvorenu ruku.

U psihoterapiji imamo često posla ne toliko s otvorenom rukom, koliko s punom šakom prisposodba. Šakom punom orahe koja se ne može osloboditi ćupa. Viktor E. Frankl, Paul Watzlawick, Milton Erickson i drugi krčitelji novih istraživanja taj su fenomen vrlo dojmljivo opisali. On se može

demonstrirati čak i pokusima na životinjama. Uzme se na primjer ogladnjela kokoš, stavi se u kavez koji se sastoji od tri žičane mreže, a s vanjske strane središnje mreže položimo posudicu s hranom.

KOKOŠ >> HRANA

Naravno da bi kokoš htjela poletjeti do hrane koju je ugledala kroz žičanu mrežu. Ona se zalijeće u mrežu. Čini to stalno iznova. Sve veća glad pojačava njezino navaljivanje, ona bijesni, lepeće krilima, udara svojim kljunom na sve strane. Ali sve je to uzaludno, od hrane je razdvaja žičana mreža. Kad čovjek ne bi pomogao kokoši, ona bi izgladnjela. A trebala je samo "paradoksalno djelovati", naime, okrenuti se i otkoračati *suprotno od hrane*, kako bi izašla iz kaveza te u polukrugu izvana nesmetano došla do željene hrane.

Kokoš nema pristupa toj spoznaji. Nažalost i ljudi se unatoč njihovom bitno različitom horizontu spoznaje često uhvate u sličnu stupicu "glavom-kroza-zid". Zbog toga Mulahova pouka iz priče glasi ovako: "Postupaj kao da si suglasan sa suprotnošću onoga što želiš!" Konkretno: "Gurni ruku natrag u ćup! Otvori šaku! Ispusti iz nje zahvaćene orahe!" I znaj: "Ono najvrjednije bit će sačuvano za tebe!" Konkretno: "Orasi će sami ispasti iz okrenutog ćupa, ispasti – za tebe!"

Sjećam se pacijentice, 41 godinu stare, kojoj su amputirane obje dojke. Na psihoterapijskom naknadnom savjetovanju povjerala mi je svoju životnu nevolju: "htjela je upoznati željenog muškarca. Već kao djevojčica stalno se zanosila ljubavnim romanima. Uvijek je čeznula za romantičnim odnosom punim nježnosti, zaklinjanja na vjernost i strogo hodanja udvoje. Ali taj željeni muškarac nikako da se pojavi.

Desetljećima se postojano zavaravala. Da bi se jednog dana, poput čuda nevidena, našla u željenoj romansi s gospodinom R..., predstavnikom osiguravajuće tvrtke. I gle, kao

da joj sreća doista nije bila naklonjena, sudbina je u to vrijeme pogodi dijagnozom raka. U najljepšim godinama života morali su joj odrezati obje dojke. Kako se R. odnosio prema svemu tome? Nesigurno, zdvojno, rezervirano. On to nije podnosio. Ona ga je bombardirala pismima i telefonskim pozivima, zaklinjala se u nezaboravne sate provedene s njime i oplakivala svoju nevolju. On se distancirao od nje. Njezino predbacivanje da je prerijetko posjećuje urodilo je još rijedim posjetima. Njezino predbacivanje da je ne razumije imalo je za posljedicu uistinu sve manje razumijevanja s njegove strane. "Slučaj" je bio zaključen.

Kad je pacijentica u mom uredu čitala Peseschkianovu priču, uzrujano se okomila na mene: "Što mi time želite naglasiti? Da sam trebala popustiti R-u? Zar sam se trebala odreći svoje sreće? Zar nemam više pravo na nikakvu ljubav?" "Jeste li pročitali priču do kraja?", odvratio joj. Ona se još jedanput zadubi u retke. Nastala je kratka pauza. Znatno smirenija opet mi se obrati: "Što mi dakle savjetujete?" Što bi to bila čista suprotnost onome što vi priželjkujete za sebe?" Odgovorila je što je brže mogla. "Da R. traži sebi drugu, ljepšu, zdravu ženu, a ja da opet ostanem sama". "Možda mu trebate predložiti upravo to", usudih se glasno izgovoriti, "u najmanju ruku dati mu slobodu za eventualno novo partnerstvo, ako on to želi". "A ja? što će biti sa mnom?"

Obuze me duboko suosjećanje s dotičnom ženom, međutim to ne bi njoj nimalo pomoglo. Jedino je ispuštanje sreće iz svojih ruku može umiriti. Zbog toga sam nastavila dalje argumentirati: "Ako R.-a veže uza se samo vršenjem pritiska na njega, onda ga je već davno izgubila. Ako ga misli vezivati uza se time što mu predbacuje nečistu savjest, ona će ga zacijelo otjerati od sebe. Ali ukoliko zauzme prema njemu ispravno i časno stajalište da njegove buduće odluke moraju biti primjerene njegovim istinskim sklonostima, ona

će na svaki način profitirati. Umjesto stalnog mučnog strahovanja hoće li on ostati uz nju ili će je napustiti, bit će joj omogućen ili prijateljski rastanak ili smotren novi početak." "Rastanak ne bih podnijela", žalila se pacijentica. "Kako da ne", odvratio joj, "vi stojite na vlastitim nogama. Vi niste ovisni o tome hoće li koji muškarac oblijetati oko vas ili neće. Sada je krajnje vrijeme da se oslonite na svoje vlastite snage". Pokazala sam joj priču. "Život pruža obilje smislenih šansi. Svakome. Kako bračnim ljudima, tako i neoženjenima i neudatima, kako zdravima tako i bolesnima. Orasi rastu na najrazličitijim mjestima. Jedno je važno: ruka mora iz čupa! U protivnom nećete moći nigdje više skupljati orahe!"

Teška srca prihvatila je pacijentica moj savjet. Nakon "prerastajuće" prijelazne faze dokazala se R-ova ljubav prema njoj trajnom.

Toliko o pouci dotične priče. Njeno obećanje nadilazi čak i samu ljekovitost. Neki se čovjek na bilo koji način teško porezao. Nikud ne može. Uzalud se muči. Zove u pomoć svoje najbliže. Ti ga znatizeljno promatraju. Uzorak koji je svima dobro poznat... A onda se čuje obećanje: Ima tu jedan koji će ti pomoći. Budi siguran u to! Jedan koji će te spasiti. Tko je taj? Neki susjed? Neki čarobnjak? Sasvim svejedno o kome se radi, on je tu i pomaže.

5. Svileni jastuci (Nosrrat Peseschkian):²⁹

Neki je kalif ležao smrtno bolestan na svojim svilenim jastucima. Liječnici njegove zemlje stajahu oko njega i bili su jedinstveni u tome da jedna jedina stvar može kalifu donijeti zdravlje i spasenje: košulja sretnog čovjeka, koju bi trebalo sta-

²⁹ Nosrrat Peseschkian, *Der Kaufmann und der Papagei* (Trgovac i papagai). Frankfurt a. M. 1985, str. 70/71.